

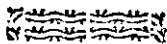
A' ROMAI TSASZARI ÉS AP. KIRALYI FELSEG-
NEK KEGYELMES ENGEDELMEVEL.

Indult BÉTSBŐL Kedden 15. Novemberben 1791.

Egy három Koronás Főnek ma a' napja,
Ki sok Nemzeteknek Fejedelme 's Apja;
Leopold Innepe van! ma fénylik sugára
Napjának; melly nyúlják bődögál fokára.
Két nap van a' Magyar Egeu vigyázzatok;
Mert még ilyent soha többé nem láttatok.
Edgyik Ne(mzetünknek *Leopold Királyára*
Derült, a' második *Palatinusára*.
Bődoggá e' két nap télzi Nemzetünket,
Imádjuk hát értek buzgon Istenünket.
Edgyik nap a' Földnek békeféség Angyala,
A' másik Nemzetünk 's Királyunk köz-sála
Közbenjárónk. Bődög most a' Magyar Nemzet,
Kinek jó Királyja *Palatinust* nemzett!

C c c c c

Béts.

Béts. — Szerentsénk vala látni azon emlékeztető pénzeket, mellyeket veretett kedves Hazánk, a' *Nápolyi Király*' s *Királyné*' tiszteletére, ugymint a' kik nem tsak nevelni kívánták, magok felséges jelenlétekkel a' múlt elzendőben tartatott Magyar Koronázás' ditső tzeremoniáját; hanem a' Magyar Öltözetnek felvételével is méltóztattak Nemzetünket meg-tisztelni, 's eránta viseltető kegyes indulatokat meg-bizonyítani. — Két félek az említett pénzek: a' nagyobb, egy tallér; a' kisebb pedig egy tizes nagyságú. A' nagyobb pénznek egy oldalán szemléltetnek a' *Nápolyi Király*' s *Királynének* jól el-talált Mejj-képeik (*busse*) magyar köntösben; más oldalon pedig az ő Felségek' jelenlétekből vett örömet ábrázoló figurák, azon idő' számával edgyütt, mellyben szerentséje lehetett kedves Hazánk'nak ő Királyi Felségekhez. Olly felségesen készült mind a' két pénz, hogy belső megindulás, és elégedés nélkül nem lehet azokat szemlélni. Igen nagy figyelmetességet érdemel, kivált ez a' szép és fontos reá-írás, melly mind a' két pénzen olvastatik: *Ex Decreto Statuum & Ordinum Hungariae.* (*Magyar Ország' Státusainak és Rendjeinek végzésekből*). — Ezek valóban az első pénzek, mellyek Hazánk' Státusainak 's Rendjeinek nevekkel díszeskednek, 's azoknak virágzásokról, és tehetségéről, minden idegen Nemzeteket meg-győzhetnek. — Az említett végzésnek első hallása is mindjárt drága indulatokat, 's igen jó gondolatokat gerjesztett azokban Nemzetünk eránt; és mivel már most a' látás még többet tesz a' hallásnál: gyönyörködve hiheti minden Hazafi, hogy ugyan azon pénzek által, mellyekkel meg-tisztelte Hazánk a' *Nápolyi Felségeket*, magát hasonló mértékben meg-ditsőitette egész *Europa*' szemei előtt.]

Mind két rendbéli emlékeztető pénzek, feles számmal veretnek aranyból és ezüstből: mellyekkel a' *jövő Hónap*' (December) elein, indul-el *Nápoly*' felé

felé Gróf Szétsényi Ferentz ö. Excell. ája. Sok ezekben kerül ez a' hoszszas út ö Excellentziájának, mivel tsupán maga költségén teszi azt; de azért, loha sem vólt még örvendetesebb útja: mert tudja, hogy Hazája' ditsőségeért utazik, mellynek áldozni fő gyönyörüsége.

A' F. Udvari Magyar Kamara a' Budai Helytartó Tanátsától ezen hónapnak elejével el-válván, már a' maga dolgait különös Tanátsokban folytatja. Említettük vala már, hogy ezen F. Magyar Udv. Kamarának Prézelsévé Kints Tárnak és valóságos belső Státus Tanátsos Mélt. Szétsény Ur tétett vala 10-ezer forint éstendei fizetéssel; All. Prézelsévé pedig B. Ortzy László Ur, 6000 forint fizetéssel. — Ezen Magyar Kamarának, a' Prézelsén kívül, 11 Tanátsosai vagynak a' Királyi Ugyek Igazgatójával, 10 Titoknakkal, és ugyanannyi Concipistái; a' számos alsóbb Hivatalbélieken kívül. Erről a' Kamaráról azt hiszik némelly előre látó Politikusok, hogy a' maga hajdoni helyére Posonyba fogna a' jövő éstendőben költözni. 's t. . . . — Az Erdélyi Királyi Kints Tár-is minden órán a' Kormány-széktől el-válosztva hajdoni labára állandó.

Sz. Leopold egész Austriának Patronusza, azért ma, valamint hajdon, innepet ülnek itten; de semmi nevezetes Udvari pompa nem lézen: sőt úgy értjük, hogy Felséges Urunk Kloster Neuburgba fogja a' máj napot tölteni.

A' két 'Synatbéli Deputatio már Bétsben vagy on, és ezen 'Synatoknak minden munkálkodásairól minden órán bővebben fogunk írni; annál is inkább, mivel mindenek nyomatásban fognak kiadattatni, mihelyt a' ki dolgozott tzél tökéletességre mienend. — Addig is a' Trula, az a' Debretzeni Réf. Kollégyombéli fátális kiss harangotska, mellyet akkor szoktanak vala meg kúzni, mikor a' hajdoni nagy fülü világban, sőt ez előtt tsak 3 éstendőkkel is a' Togátusokat a' Kollégyom Udvarán magyará- sa botokkal szokták vala orvaslani, és ki-

tsapni, úgy értyük, hogy számkivettettetett a' Másák műhelyéből. Bóldog Itten! be vallag *Moralis Filosofia!* Egy ifjú indulatokat formáló erköltsi műhelyben Baromi eszközökkel élni. A' *Debretzeni*'s más *Kollégiumok* Professzorai többé Püspökök nem lehetnek; a' Profelszorok alája vagynak a' *Superintendententiaidknak* vetve, és ennek számolnak, e' nékiek fog parantsolni. A' Deákokat ez urán nem kötelezik a' Profelszorok esküvéssel. Nem büntetik pénzel; és sok afféle hasznos és bölts rendelkezést tett a' *Synat*. — A' *Debretzeni* Traktus arról is *Procedumot* adott vala a' *Budai Synatnak*, hogy a' *Prédikátornék* ruháját határoznák meg, melyet viseljenek ezután. Ezt a' bölts *Synat* le nevelte's azt mondotta: nem a' *Synat* tzeljára tartozik a' *Prédikátornék* szoknyája's tzipellője — maga igazítsa *Jákob* a' maga *Rebekáját*'s *Leóját*.

Az *Eszterházy* Antal 2 Tábori Batalionnya mégyen *Győrbe* szállani, *Pofonyba* a' fő Hertzeg *Ferdinánd* 2 táb. Bat. *Bazingba* pedig ennek 4 dik Batalionnya. A' *Károlyi* (*János* fő Hertzeg) 2 Bat. *Szegedre*, és *Devinsnek* 2 táb. Batalionnya Nagy *Váradra*. — A' *Branovátz* Szabad seregének *Háránbasája* *Constántin Oldian*, 15 forint minden hönapi Pensioval ajándékozott meg ő Felségétől. — A' Pénz és az Arany's ezüst Bányák *Udvari Kamara* Prézesse *G. Stampfer* Ur olly terhes nyavallyában fekszik, hogy életéhez semmi reménység nem lévén, az utolsó-kenettel is éltették.

Pestről ezeket írják. — Itt az idő ollyan keményen viseli magát, hogy már a' hidnak elbontásához kezdettenek, és ennek karjait kezdték is el hordani. Ezen nagy hideg miatt még a' vásár sem fog itten igen népesen ki esni; mivel sok megterheltetett hajók a' *Dunán* nem mérték útnak indulni. — A' *Portának* minden rendelkezéseiből úgy láttzik, hogy a' véllünk való szomszedságot igen barátságos kötelekkel akarja öszve kaptsolni. *Hellyes ok* és a' *Belgrádi Basának* *Palsussa* nélkül egy Török.

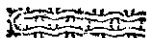
Töröknek sem szabad hozzánk által jöni, ezt tartoznak a' tollunk hozzájuk által menő miéinknek is tselekedni. Egy hozzánk által jövő Töröknek sem szabad magával semmi fezyvert hozni. Belgrádba visszafutni, a' régi lakosok közül, még csak egynek is meg nem engedtetett. — Közelebről igen kemény fenyegetődzések mellett hirdettette ki a' Basa, hogy Belgrádban senki is a' Törökök közül az utzára fegyveresen ki-lépni ne mérészeljen. Ez előtt a' Keresztények éttzakának idején éppen nem bátorzkodtak az utzákon járni: most azt mondják, hogy ezt is bátran tselekedhetik, és a' Kaféházakban mülathatnak. Ha valaki valamely Törököt fegyveresen széllyel járni meg lát, szabadságában vagy on agyon ütni, és fejét a' Basához vinni. A' Serviaiak között ki hirdettetett, hogy 2 esztendő alatt leg-kisebb adót sem tartoznak. Ha ennek az időnek le folyta alatt valaki valami Serviai jobbágytól erővel valamit venni akarna, ennek szabad lézzen amazt meg-ölni. Két esztendő el-múlva Uradalmokra fog egész Szervia fel osztatni, és Földes Uraknak által adatni: de ezeknek 5 esztendő alatt csupán csak a' termésnek tizedét lézzen szabad a' magok jobbágyaiktól kivánni. Ezen 5 esztendőnek is el-telések után esztendőként 50 ezer forintot fog Szervia a' Portának portzioba fizetni, és annak utánna, a' Földes Urak is tellyes Jussal élhetnek Jobbágyaik iránt.

Romából azt írják Okt. 7-dikén, hogy a' sz. Pápa jobban érzi magát, és kevés napok mulva ismét 6 kegyességű Lelkeket fog a' meg-bóldogúlt Lelkek közzé számlálni. Ezek közzül ketten a' Sz. Ferentz követői, egy a' Sz. Klára Rendgyebéli Apáta, hárman pedig Kaputzinusok vóltanak.

NB. *Hála Istennek!* Az ifjú Gróf Károlyiné 8 Nga ma délutáni 2 órára 40 pertzentéskor, szerentsésen hozza egy kedves Kiss-afszonykát a' Világra.

Pest 11-dik Október. — Magok okozták a Magyar Urak 's Afzszonyosságok, hogy sokan rosz vélekedéssel vagnak a kurta Magyar öltözetről.

Csak tóldasd már Pajtás! hosszabbra ruhádat,
 Hányd el kalpagodat, tsákódat, gutsmádat,
 Vise tiük — már elég — megunták, Nagygyaink,
 'S ma hólnap ujj törvényt szabnak Afzszonyaink;
 Addig bñ bajolnak; hogy Nemem' tsúfjára
 El hagyatol, 's magad maratsz nem sokára. —
 Az illy mohonn kapott házi lisenkéket,
 Szél jön — mind el hordja mint a' por tsibéket,
 Magyar szél pedig ez, ha szabad ugy szólni;
 Nemzetem kezd ismét idegent majmolni:
 Leg elébb is Magyar rövidli, nem Német,
 Nyers teltemre szabott kurta kis mentémet.
Unkomod azt mondja. — Ezt hát el-vetette,
 Prémzett, vagy prémetlen kaput kell helyette,
 Kalap már, nem süveg feje-takarója,
 Lynggatott *dalmány tsúf* a' mellyre-valója;
 Mellyen által taréjt ereget mejjéről,
 El akar repülni, azt vélnéd megszéről,
 El-hányta bajuszszát kit nem rég nevele,
 Hogy ez a' Magyarsag' alkalmatlan jele
 Tüzesített vafsal égetett, 's magasson
 Tornyolt haj bodrokkal meg-ne pizskoltaison.
 Az egy Magyar *Nadrág* marad még végtére,
 Az is tán tsak annak emlékezetére:
 Hogy a' kik nemünktől ennyire távoztunk,
 Magva szakadt Magyar *ügyékből* származtunk
Fejünkről 's mejjünkről meg-nem ismernének,
 Mutatjuk, mi hijja Nemünk' jól-léttének?
 „Csak tóldasd hát Pajtás! hosszabbra ruhádat,
 „Hányd el kalpagodat, tsákódat, gutsmádat,
 Cseréld, vagy tsúfítsd-el a' szép Magyar fejet, —
 Egy görbe bitsakot köss Magyar kard helyett.
 Mert már Nagygyaidnak annyira szokása,
 A' Magyar viselet' el-hagyogatása;
 Hogy az által-kötött 's ékesen' ki-hányott
Nadrágba' 's mentébe' járó egy néhányat

Ma hólnap negédes Kurutzoknak vélik,
A' miatt, hogy lokan tollokat tserélik. —
Raggass pókhálókat Afzszonyid' fejére,
Tedd ki izpségidet tsudákért tserére.
Csináltass felyemből sir halom formákat;
Mazold-bé festékkél a' leg szebb pofákat.
'S így sűrű hálóval tákarván képeket,
Imádd e' bajoló szép Kisérteteket:
A' kibról nem tudnád kit, 's mit szégyenlőnek?
Azt e'? hogy a' többek mint ők nem ilyenek.
Vagy azt, hogy a' Nemzet ellen olly bünt tettek,
Mellyért szem-fedelet élve érdemlettek.
Vagy pedig tyúk-kosárt tsinálván hajából,
Es azt is nevelvén idegen fajtából,
Tedd ijelztő fejét öt hat akkorának,
Mint az Afzszony-fejek vagy régen valának,
Vagy a' minap egy kiss idő fordulattal.
Csinosan öltöztek kitsiny Sodrozattal.
'S az illy képtelenül meg-nevelt fejére
Rakj, mint gólyya-félszket a' Ház-tetejére
Ama' leg szebb Magyar fejkötő formákat-
Gúnyoló, öklömnyi kiseded maskarákat:
Vagy pedig, egy hozszú — alól karimázott —
'S az eget bofszontó kürtő forma vázot. —
Ugy' tűzz a' mejjekre hálós kezkenőket
Mellyeket példázzanak ki-düllyett emléket,
Hogy abba minden szem belé katszuthafson,
'S belölé magának guszttust tsinálhafson.
Egészzen-is látni ollyat, mint lehetett
'Eva, még Edenből ki nem kergettetett:
'S úgy ruházd alól-is ez Afzszony Remeket,
Követvén mindenben az idegeneket,
Hogy ha hólt Elcink ma fel ébrednének,
'S látnák, mit tsinálnak mind ifjak mind vének?
Formánkat el véttve mint játszunk az éggel,
'S hova temettük el puha délczegséggel
Azt a' természeti magyar nyerseséget;
Vagy meg nem ismernék az szép nemzettséget,
Vagy hóltra rettenvén e' tsűf unokának
Képitől a' sirba vízszla rohannának.

„ Csak töldasd már Pajtás! hofszabbra ruhádat,
 „ Hányd-el kalpagodat, tsákódat, gutsmádat.
 Ma hélnap, maga lefűz Országunk' elsője,
 A' katonás magyar köntös' viselője:
 Már a' Magyar maga szégyenli viselni:
 Sőt azt, hogy viselte kezdi szégyenelni.
 Vóltunk minap - vóltunk - de magunk hagyattunk,
 Sőt ha meg gondoljuk tsűfűl meg tsalattunk;
 Vérünk' és tulajdon vérek bolzontóji,
 És a' fok idegen Isten' imádóji,
 Ugy bántak az ékes nemzeti ruhákkal,
 Mint mi a' fársángi költött áll ortzákkal:
 Fel vették de nem úgy mint tulajdonjokat,
 Hanem tsak mint szívet titkoló rongyokat:
 Bóldog *Epochákból* fársángot tsináltak,
 'S ön' magokból olyan vázokat formáltak,
 Mellyek kívül ugyan Magyar színt mutattak,
 De belől idegen szívet lappangtattak.
 'S már most mikor lájják, vagy is kezdik hinni,
 Hogy nem olly nagy vétek nem Magyarinak lenni;
 El-hánvják fel zedett páva tollaikat,
 Sőt hogy fel vették is szégyenlik magokat.
 Sőt - irázás! - azt is kezdi szégyenelni,
 Hogy a' Magyar Nemzet' nevét kell viselni.
 'S hirtelen a' dolgon olyant fordítottak,
 Sok némelly Magyartól, de roszszúl fajzot'ak:
 Hogy azoktól várnak kopasz mentségeket,
 A' kik nem tsűfolják, mint ők, nemzetjeket.
 Magoknak ez tsűf szó testeik' mentsége,
 Ideje van ugy mond, hogy már legyen vége:
 Ideje el verni a' mély részegséget,
 'S visszra bolondozni az ezstelenséget:
 Vagy ha ki erfűznye' örökös kárára,
 Fel kapott a' világ' fényesebb póltzára,
 Szégyen, azt gondolja, ollyan öltözetenben
 Jární, 's jelenni meg nagy gyülekezetben,
 Mint a' kiknek rongja znyit nem tenyészett,
 De egy ro mákká tett a' Nem 's a' természet.
 Vagy tán Attyaik is, magok' jobb forssában,
 Szalmás házban laktak egymás' szomszédjában.

'S ha e' miatt ofztán ki-kopik mentsége,
 Látván hogy nints neki olly nagy külömbsege
 Mások felett, a' kik vele egy nemzetből
 Származtak, söt néha egy vér eredetből,
 Rá-fogással szinli szive duzzattságát,
 'S vádolja a' ruha alkalmatlanságát.
 „Csak földasd hát Pajtás! hosszabbra ruhádat,
 „Hányd el kalpagodat, tsákódat, gutsmádat.
 És a' mint fel-vetted őket minapába'
 Temesd el öseid' hideg sir halmába.
 Tedd bé velek vitéz Atyáink' tsonjtait,
 Kik e' két Fő Város' dítső Vár falait
 A' vérüinkön' hizott Töröktől nagy Haddal
 El-vették, ez előtt tsak nem egy századdal.
 Vitéz öltözetünk azokat illeti,
 Még mi nem ismerjük mi az a' *nemzeti*?
 'S melly nagy kints, akármelly egy okos Nemzetben,
 Változást nem tenni sem az öltözetben,
 Nem az azzal járó vér tsereberében,
 Hanem meg maradni a' maga bőrében. —
 Temesd el hát; temesd Anyáid' sirjába.
 Tégy rá követ 's ezt ird a' kő oldalába.
 „Ide egy Nemzeti köntös temettetett,
 „Melly maga Nemétől addig üldöztetett:
 „Hogy utóbb a' Nemzet maga szégyenlette,
 „És itthon, idegent veve fel helyette:
 „Csak minap ke-le fel egyszer a' sirjából,
 „'S most imét a' *lágység puha párnájából*
 „A' *szél* annyi *pehely* hordott szépségére,
 „Hogy illy idegennel bagzott tsúf léttére
 „Maga is magának ujj halált gondolna,
 „Hanem-ha most önként el-temették volna.

Buda. 18. Oktob. — A' miket mostanában a'
 a' *Kurirban* olvashatni a' Budai és Pelli 'Sinatok fe-
 lől, azoknak némelly része hijjános tudósításból e-
 redett; leg-jobb kézen meg-várni a' 'Sinatból ren-
 delt követ Urainak Bétsbe érkezését, és a' Felsőg-
 nek helybe hagyását, a' mikor ofztán a' 'Sinat'
 mun-

munkálkodási, és a' ki-dolgozott törvények nyomtatásban ki fognak adattatni. Addig pedig ezek a' miket irok leg-bizonyosabbak.

Az öt rendbéli elegyes *Deputatiók* el-végezván munkálkodásaikat, rendeltetett ismét mind a' két részről egy nagyobb Deputáció; 40 személyekből álló, melly Deputáció az öt rendbélit rendbe szedte, de benne semmit változtatni szabad nem vala; Ezek tehát referálván az egész munkát, fel-olvasított mind a' két Gyűlésben, és a' már fel-olvasott *Kánonoknak Stilusba vétele*, és a' mennyire lehetett a' két 'Sinat' Értelmeinek is egyeztetése (Projectum képpen) a' hol tudni-illik különböztek, a' Deputációk' Notáriusaira bizattatott. Meg-is lett volna nagy részént az egyezés még a' Stilusban-is, hanem ha a' Pesti 'Sinatban némelly Egyházi és Világi buzgó Atyafiak a' *Concordántziáról* tett kérdést oly erősen nem fogták volna, hogy az ellenkezők buzgóságtalanság gyanújába kénytelenítettének esni, Egyébaránt által esvén a' két fél mindeneken, Budán 13-dikban, Pesten pedig 14-dikben az egész munka el olvastatott, és Budán ugyan minden Deputátus Uraktól négy Exemplárban (Pesten ugy tettik hatban) Subscribáltatott; és a' Bétsbe vitel végett M. G. *Teleki Josef* és Ifjabb *Rádai Gedeon*, és T. T. *Kármán Josef* és *Szöke Ferentz* Uraknak által adattatott, erga inpetrandam ratificationem Regiam Synodaliter Publicandam.

Némelly munkák a' Synodusnak el-olvasáskor bizonyos személyekre bizattattak, ugymint a' többek között az Énekes Könyvnek igazítása (a' *Helv. Conf. lévőknél*) melly munkában a' Világi rendből M. G. *Teleki Josef* és *Horváth Adám* Urak; az Egyházi rendből pedig nyóltzan, 's azok közt *Fő Tiszt* és T. T. *Hunyadi Ferentz*, *Kármán Josef*, *Szönyi Benjamin*, és *Péczeli Josef* Urak fognak foglalatoskodni.

Kolozvár 29-dik Oktob. Itten egy néhány napoktól fogva, ottan ottan húll a' híves ölzi első; ma pedig a' hó-is, a' mellyre még szükségünk tel-lyes.

svelséggel nintsen, mind azért, hogy nem csak nál-
 lun, hanem a' Mezőségen is a' nyári hófzszas szá-
 razság, az után a' Törökbúza szedés, mostan pe-
 dig a' Szüret miatt, a' Gazdák többnyire őszi ve-
 téseket meg nem tehették; mind azért hogy meg-és-
 yén már nálunk is a' Szüret, mely nem volt ugyan
 olly bőv, mint a' Tavaji; mindazonáltal jobb lesz
 a' mint mitogatja magát a' Dézmán, hol a' hórdonak
 aknáján egy ölnyre-is fel-ugrott a' Must, a' Szöllő-
 fákat is el kellene takarítani; egyfersmind pedig a'
 tüzi fának irgalmatlan nagy drágasága miatt, még
 a' nagy hidegen éppen nem kapunk. Most valójá-
 ba nagyon sokba kerül a' Házi-meleg. — Azt le-
 het mondani, hogy ezen tekintetben mi Városiak,
 a' Jérémiás siralmában vagyunk. — Tegnap előtt
 egy Polgárnak hét ezteendő Leánykáját meg-ölé
 egy kis réz pénz. Ez előtt két ezteendővel, hason-
 ló társaival játszodozván a' meg hólt Leányka, a'
 kis pénzt szájába vévzi, 's mondja társainak, ke-
 relsétek most, de meg nem kapjátok; azonnal ke-
 resni kezdi nálla a' többi, e' pedig hirtelen le-nye-
 li. A' gyermek szülői Borbélyt tanálnak meg, ta-
 nátsollyák, hogy mi tévők légyenek, az a' sefelet:
 hogy egy hónapig vigyázni kell, ha alól ki-jön-é?
 ha ki nem jö, a' gyermek vagy két ezteendeig el-
 vívzi, de az után meg-hal. Ugy is lett, mert a'
 pénz ki nem jövé, a' gyermek linleni kezdett, az
 édes ételt, és gyümölsöt nem ehetett, hanem szün-
 telen savanyut, Káposzta-sós levet, Ugorkát, Etze-
 tet, annyira, hogy ha engedték volna, egyszeribe
 egy kupa etzetet meg-ivutt volna, véghetetlen sok
 káposzta levet ivutt meg. És minekutánna el-halá-
 lozott, szülői fel-bontatták, a' belső része az egy
 Tüdőjn kívül, nevezetesebben a' béle egészfzen meg-
 veszve tanálatott, és nem volt egyéb benne, mint
 két maréknyi rozfsz meg-veszett matéria. A' fel-
 bontáson jelen volt Doktor Ur azt mondotta, hogy
 a' pénz benne el-olvadott. A' kik a' halottat lát-
 ták, azt beszélték, hogy gyermekben soha olly na-
 gyon meg-dágadott és fel-futt hasú halottat nem
 láttak,

látta, 's ennek nevezetesen a' hasa olyan zöld volt, mint a' zöld posztó. Szükséges azért a' Szülőknek vigyázni arra, hogy gyermekeik pénzrel, gyűlölettel, gyűlölettel ne játszdjanak, mert az efféle való játszdásoknak ilyen, és fülladás-is a' szomorú követke-zése. Erre példa is nagyon. De nem tsuda, mivel nálunk szokás az, hogy a' tse-tsemő és kicsin gyermekek mikor firnak, hogy elhalgassanak, a' féleket adnak kezekbe 's játszdják velek, 's azonban szájokba vélik, vagy torkokon akad, vagy lenvelik, 's halál a' vége. Büntetésre méltó hiba, és szokás.

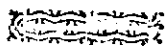
Külső Országokat illető elegendő történetek.

„Bámulok, midőn magunkat egy dolognak meghatározására lépni, késedelmezni szemlétem! Mintha talám abban az időben élnék, midőn a' Kapitányokat és Oberstereket meg büntették, a' Generálisok pedig ugyan ezen vétkes dolgot büntetetlenül tselekedhettek. Törvényeink' legnagyobb érdeme az, hogy egyenlőségünk ezen fundálódik. A' Törvény tsak Polgárokat isméri: és ugy tartozik közzüllünk a' kicsinyeket, mint a' Nagyokat öltalmazni. Tégyük le már valaha bal vélekedésünket, melly szerint ezek a' Nagyok, a' Király és Nemzet között a' szükségesképpen való közbenjáróknak tartanak. „

Ezeket a' szavakat Oktob. 24-dikén a' Lengyel Dietának közepette mondotta-el egyik Deputátus. Alkalmatosságot pedig az ilyen beszédekre a' szolgálatot, hogy egy néhány rendbéli Lengyel fő Méltóságok, kik a' Revolucionak nem barátjai, és a' kik e' miatt Lengyel Országot már rég hogy oda hagyták, hazájokba még máig is visszra nem tértek. Ezek ellen vagynak a' fellyebb való szavak intéztetve. Sokan vagynak a' Députátusok közül mások is, kik az ilyen hazájokon kívül mutató Lengyel nagy Uraságoknak, kik között a' Potokki és Ritzovuszky nevek leg félelmesebbek, vagy hazajötteket, vagy meg-büntetésekét kívánnyák.

Mitsoda itélettel legyenek a' *Hertzberg*ek közönségesen a' máí világi nevezetesebb Revolutziokról, méltó meg-olvasni ennek meg itélésére a' Pruszsziai Gróf *Hertzberg*nek azon beszédét, mellyet Okt. 6 dikán a' Tudományok Pruszsziai Királyi Akadémiájának Gyűlésében, a' többek között e' következő szókkal mondott-el. „

„ Szemlélői vagyunk mi most ama' híres Frantzia Revolutzionak, mellynél rend kívül valóbbat nem mutathatnak még eddig a' Historiák, 's a' melly által ezen időbeli Filozofusoktól meg világosított, és fel-serkentetett Frantzia Nemzet olly Polgári Alkotványt állit-fel, a' mellyet magára nézve leg-jobbnak, 's még az Angliainál is különbnek itél: edgyesítvén, vagy elegyítvén a' Monarchiát a' Közönséges Társasággal; tévén a' törvényadó hatalmat a' Nemzet' tulajdonává; a' végre hajtót pedig a' Királyévá; ki azonban alája vagyontvetve a' Nemzet' Képviseelőinek. — Nem az én dolgom, nem-is ide való, 's nem-is tartom töllem ki telhetőnek, hogy én előre meg itéllyem ezen Revolutziónak betses vóltát, 's jövődöbéli sorsát; de úgy tartom, ki ki meg fog egyezni ezen állatásomban, hogy bátor eszközül szolgálhat-is az említett Revolutzió, az előbbeni, inkább *Aristokratika* talám, mint *Demokratika* Frantzia Monarchia' hibáinak meg-jobbitására, 's orvoslására; a' Nemzet' terhének, jobb gazdálkodás, és a' nagy adótságoknak le-fizetése által való könnyebbitésére; 's az igazgatásnak (mellynek formája nagy részben közönséges társasággá vált) mérséklettebbé, idegen vagyponra kevesebbé ásitozóvá, 's Angliával, és Pruszsziaival egyezőleg, azon nagy eszközök által, mellyekkel bir Frantzia Ország, *Europa* hatalma', és köz-tsendefisége' egyarányuságának feun-tartására hajlandóbbá való tételére — ugyan csak óhajtani lehet, hogy bártsak ezen Revolutziónak meg-kézülését ne bélyegezték volna meg: a' Népnak nagy mértékben való erőszakoskodása, 's fel-sorrottsága; a' Nemzet' mind belőlről, mind kívülről való Képvise-

viselője' a' Fejedelem' méltóságának, és személy-
nek nagy megalattonitása; a' 'születés', és tekinte-
tek' (rangok) külömbségének el-törlése, mellyek
hasznosok, és szükségesek akárminémü Igazgatás a-
latt-is, a' vetélkedésnek fenn tartására, 'a' a' Haza'
szolgálatjára alkalmas Embereknek' képzítésére,
mint én ezt, közelébbi Akadémiai Ertekezésemben,
főképp' a' *Török Birodalomnak* példájával meg mu-
tattam; az Ember' julsainak nagyon mélyre való
ki-terjesztése, 's azoknak szabad tartzéstól, és a'
Monárhiai Despotismusnál veszedelmesebb Demo-
krátibus Despotismustól függökké való tétele al-
tal. „

„ A' Lengyel Nemzet. (így folytatja Beszédét
az Orátor) fel serkentetvén, kétség kívül a' Fran-
tzia Nemzetnek példája által, ujj példáját adja egy
olyan Revoluzciónak, mellynek végbe vitelét szebb
rend, 's a' Nemzetnek nagyobb maga mérséklése
tzimerezett, 's a' melly olly szerentséssé teheti e-
zen Nemzetet 's az ő Konstituzióját, valamennyire
csak meg-engedheti Lengyel Ország' fekvése: ha t. i.
olly maga-mérsékléssel, és böltsésséggel tudja ő a'
maga Konstituzióját fenn-tartani, 's mind kívül,
mind belől használni, mint a' minémü maga-mér-
zéklet, és böltsésség szülték azt, 's hozták első moz-
gásába, és tellyesedésébe. „

„ Nem igen lehet tölle tartani, hogy más Eu-
ropai Nemzetek kövessék egy könnyen a' Frantzia
Revoluztiot; 's himet kívánnyanak arról varni. „

„ Mindnyájan látták a' tüzes hebehurgyaságot,
és nagy illetlenségeket. Nintsen is semmi más Nem-
zetnek az a' hirtelen fel-lobbanó természeti tulajdon-
sága, mint a' Frantzia Nemzetnek; 's nintsen most
egy-is olly súlyos tereh és igazgatás alatt, mint
völt a' Frantzia Nemzet. A' mostani Igazgatás-for-
mák, főképp' a' Monárhiaiak, mind mérséklet-
bek lettek Európában; szép rend, 's elevenség al-
tal mutatják ki magokat, 's mind inkább tulajdon-
nokká teszik magoknak azon Igazgatás-formájának
édeségét, melly Közönséges-Társaságnak *(Republi-
ca)*

llicana) neveztetik, 's a' melly sok helyyeken keményebb, mint *Monarahiai*. A' Pruszfiai Igazgatás-formáját *Despotikának* tartják más Tartományokban, mivelhogy már előre azt a' vélekedést szitták bé, 's nintsen helyyes esméretek felölle: pedig valóságos értelemben nem az, sőt talám egy a' legengedelmesebb, és igazabb Igazgatás formái közül Európának, mint én ezt 1789 dikbéli különös Értekezésemben meg mutattam, valamint minden azutáni Akadémiai Értekezéseimben is, II. *Fridrik'* utolsó, 's II. *Fridrik Vilhelm'* első esztendőnek példája által. Ujj próbáját hozhatóam én fel annak, a' múlt esztendőbeli Igazgatás' folyamattyának előadása által; de erre nintsen időm; 's más részről az is igaz, hogy a' Király nem fordithatta a' múlt esztendőben maga egész figyelmetességét a' maga Tartományainak belső ki-szolgáltatására, 's ezeknek mind azon jókban való részeltetésére, melyeket a' fellyebb való esztendőkben tapasztaltak ő velek a' két Igazgatások, mivelhogy abban kellett néki igen foglalatosnak lenni, hogy *Szisztovi* közbenjárása által, foganatolsá tehesse a' *Reichenbachi* végzést; 's tökéletességre hajthassa a' közönséges Békeségnek nagy munkáját. Részemről, olly törekedéssel dolgoztam én abban, valamilyen csak egy Embertől és Hazafitól ki-telhetik; 's nem a' buzgóságbeli fogyatkozás okozta, hogy iparkodásom tökéletes meg-elégedést nem nyerhetett, és hogy kötelesnek kellett magamat esmérnem, véget vetni 46 esztendőig tartott Státus Kantzellariusabeli pályámnak, 's más foglalatosságra fordítani egész tehetségemet, ugy mint Társaságunk' szolgálatjára, 's a' mi pár nélkül való II dik *Fridrikünk'* voltaképpen való Historiájának kézítésére. „

Különösön nem tettett sokaknak a' Lengyel Deputátusok között az, hogy némellyek a' Lengyel nagyobb Uraságok között — a' mint tartott — H. *Potemkinnel* a' haza dolga iránt együtt tanátskoztanak, 's nálla *Jászsziban* is, kevéssel halála előtt, meg-jelentenek volt. — Némelly Deputá-

putátusok azt javasolták itt Okt. 28-dikán, hogy az ugy nevezett *Starostaságokat*, az az a' Korona örökségeit, mellyek eddig elé egy 's más privat zemellyeknek árenda formálog bizonyos ezstendőkig fizoktanak vólt által adattatni, leg-hafznosabb lenne áruba bostáttani és el adni.

A' Török Birodalomban még máig sem szünt meg a' Pestis, különösön kezdett pedig Egyiptomban uralkodni, mellynek fő Vároisában *Kajróban* egy néhány hónapok alatt közel 200 ezer emberek múltanak ki a' világból, és ezek között tsak *Bégek* 12-ten tanáltattanak. — Ezen alkalmatóságot a' ma két nevezetes *Bégek* is u. m. *Ibrahim* és *Murat* — kiket a' mint minden tudja, a' mostani Török háborunk előtt egy kevésse, nem kitsiny bajjal rendelkezitett vólt le a' Törökök Tengeri fő Vezére — a' magok hasznára akarván fordittani, ezen Pestis alkalmatóságával minden ellent állás nélkül bé-szállottanak *Kajróba*, 's magokat az Országnek Urává tették.

A' Frantzia Nemzet igen ditséretesen utánna vetette magát a' rajta fekvő adólságainak le fizetésére. Már 71 Departmánokból tudostítás érkezett a' N. Gyűlés elejébe, hogy ezek magok között a' réajok eső 270,343,800 Livra portzió pénzt felolztoták, és a' többi Departmánok is, az őket illető 22,656,200 Livrákkal minden órán készen fognak lenni.